
Delftse Families

De vorige keer was reeds aangekondigd, dat er in deze aflevering een aantal bijdragen over Delftse families zou verschijnen. De een had het snel geschreven, terwijl de ander er meer tijd voor nam. Men vindt ze hieronder gedeeltelijk gerangschikt naar volgorde van ontvangst bij de redactie. Er is een artikel over Cornets de Groot extra aan toegevoegd. Het voldoet weliswaar niet geheel aan de criteria van dit onderwerp, maar heeft wel betrekking op Delft. In de Nieuwsbrief van 2015 zullen de andere bijdragen uit deze rubriek, zoals die over Van der Goes en Graswinckel, volgen.

Onlangs verscheen heel toepasselijk door G. van Roon: *Macht en gewoonte in het Delftse stadsbestuur, 1672 - 1702*. Algemener van strekking is J. de Jong: *Een deftig bestaan, het dagelijks leven van regenten in de 17de en 18de eeuw* (1987). Op internet kan men niet om de informatieve en rijk geïllustreerde site heen van de heer H.K. Nagtegaal, zeker als het om Delft gaat <http://nagtegaal.org/genealogieen>.

Titus von Bönninghausen

Van Beresteijn (was: Van Beresteyn)

Voor wie zich met historisch onderzoek van de familie bezighoudt, is het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag een begrip. De oprichting ervan is te danken aan jonkheer mr. dr. Eltjo van Beresteyn (1876 - 1948; eigenlijk 'Eeltjo'). Natuurlijk heeft Eltjo ook de geschiedenis van zijn eigen familie te boek gesteld, met daarbij tevens veel aandacht voor aanverwante geslachten. Aangezien de familie Van Beresteijn inmiddels op 'uitersterven' staat, behoudt dit naslagwerk mede om die reden toch zijn waarde. Er worden ook gebouwen in beschreven, waaronder bekende als het Hofje van Beresteijn in Haarlem, het Deutzenhofje in Amsterdam, of kasteel Maurick in Vught. Verder zijn er veel afbeeldingen van portretten in opgenomen, die onder andere door Frans Hals en Van Mierevelt zijn geschilderd. Ook wordt er op de zogenaamde 'Kist van Beresteyn' ingegaan. Dit is een nog bestaand fonds voor familieleden, daterend uit 1585, dat is ingesteld door Maria Duyst, weduwe van de Delftse brouwer Claes Knobbert. Hun dochter Volckera Knobbert trouwde met Paulus van Beresteyn (Haarlem 1548 - Delft 1625).

Wapen Van Beresteyn door Goltzius, 1579

Genoemde Paulus was een zoon van de Haarlemse schepen Cornelis van Beresteyn, die op zijn beurt een zoon was van Gijsbert Beresteyn (sic) uit Amsterdam, waar laatstgenoemde onder andere schepen (1530) en raad (1532 - 1545) was. Paulus werd in Delft aanvankelijk brouwer bij zijn schoonmoeder en is nadien koopman in

meekrap, wijn en specerijen. Hij maakte een enorm fortuin, dat hij voornamelijk in land investeerde en dat pacht opleverde. In het boek 'De 250 rijksten van de Gouden Eeuw' (2006) door K. Zandvliet staat Paulus op de 21^e plaats. Hij werd tevens lid van de magistraat van Delft. Veel van zijn afstammelingen zitten er later op het regeringspluche. Paulus van Beresteyn en zijn echtgenote Volckera hebben zich herhaaldelijk laten portretteren.

Een kleinzoon van hen trouwde in 1645 met de erfgename van kasteel Maurick in Noord-Brabant (Staats-Brabant). Aldus onstond er een 'Brabantse' tak (waarvan afstammelingen later geadeld werden), die echter steeds in contact bleef met relaties te Delft en Den Haag. Bekend is het verhaal over de familie Gijsberti Hodenpijl, die momenteel overigens nog omvangrijk is, en die onwettig afstamt van Thomas van Beresteyn (1647 - 1708), heer van Maurick. Thomas werd als weduwnaar van Dina Tromp (1657 - 1699) vader van een kind bij zijn schoonzuster Alida Tromp. (Dina en Alida waren dochters van mr. Harpert Tromp). Door te trouwen, zou hun kind, Paulus geheten, alsnog zijn gewettigd. Maar de bepalingen van de hervormde kerk lieten een dergelijk huwelijk, tussen schoonbroer en -zuster, destijds niet toe.

Naam en wapen

Waar de naam Van Beresteijn aan is ontleend, is onbekend. In die zin is er een vergelijking te maken met een andere familie, die ook in de 19^e eeuw is geadeld, Van Sypesteyn -afkomstig uit Utrecht. Een 'steen' of een 'steyn' zou op een kasteel kunnen wijzen, zoals in het Graven'steen' in Gent. Maar daarvoor zijn er hier geen aanwijzingen gevonden. Het gaat om oorspronkelijk burgerlijke geslachten. (Overigens weerhield het jonkheer Henri van Sypesteyn er niet van, om begin 20ste eeuw in Nieuw-Loosdrecht, dat vroeger de Sype werd genoemd, een 'middeleeuws' kasteel Sypesteyn te bouwen. Zie hierover H. Pleij: 'Plaatsen van Herinnering', deel I, 2007 en tevens internet voor meer literatuur).

Het wapen Van Beresteijn is heel karakteristiek te noemen. Dit toont: op goud een zwart everzwijn (mannetje, een 'beer') met een zilveren slagrand, gezeten op een blauwe steen en dat gebreedeld is door een blauwe keten. Aanvankelijk had de familie nog geen wapenembleem, maar wel een zogenaamd huisteken op een schild. Dit laatste werd door een staande beer vastgehouden (de bekende Europese beer). Er bestaan mooie, oude, heraldische kwar-

[Wapen Van Beresteijn NA 1919. Afb. pag. 35:](#)
[wapen Van Beresteijn NA 1988.](#)

tierstaten en alliantiewapens Van Beresteijn. (Als een grote illustratie te vinden bij J. de Boo 'Familiewapens', 2008, p. 160). Hendrick Goltzius heeft in 1579 het wapen gegraveerd. Daarop is duidelijk te zien, dat het afgebeelde dier een everzwijn is. Ook J. Rietstap beschrijft in zijn 'Wapenboek' (1883) het wapen op dit punt goed en geeft tevens een afbeelding ervan met de ever. Daarom is het opmerkelijk, dat de wapenschildjes Van Beresteijn in het rode boekje steeds verkeerd zijn. In 1919 is het wapendier er een gewone Europese beer en in 1988 is dit vervangen voor nota bene een tam varken. Terwijl de symbolische betekenis van een everzwijn juist zijn onstuimigheid is. Het

Westfaalse geslacht Von der Berswordt voert ook een mannetjes zwijn, eveneens als zinspeling op de naam. Maar daar is het schild rood en het wapenfiguur, het zwijn, zilver. De kleuren bij Van Beresteijn lagen aanvankelijk misschien nog niet vast, of zijn die nadien veranderd. In ieder geval laat het wapen bij het portret van Paulus van Beresteijn uit 1619 (door Frans Hals) nog een rood schild zien en heeft het everzwijn er een bruine (natuurlijke) kleur. Zie voor meer hierover S.A.C. Dudok van Heel en M.J. Bok: 'Frans Halsen' aan de muur, omgang met familieportretten in Haarlem: Voocht - Olycan - Van der Meer (2013), p. 50. Het schilderij is online te vinden onder: Paulus van Beresteijn Wikipedia.

Cornets de Groot

Vanaf de vroegste generaties behoren leden van de familie De Groot tot de vroedschap of de magistraat van Delft. Mr. Jan de Groot (1554 - 1640) was er burgemeester. Daarnaast fungeerde hij tevens als curator van de Leidse Hogeschool (zijn broer Cornelis was er hoogleraar). De zoon van Jan verwierf internationale bekendheid

door zijn baanbrekende juridische werken. Het betreft Hugo de Groot, ofwel Grotius (1583 - 1653). Hugo was echter veel meer dan alleen jurist. Hij was ook historicus, schreef theologische verhandelingen en maakte gedichten. Vondel noemde hem 'het orakel van Delft.' In zijn geboorteplaats staat een standbeeld van Grotius. En in Rotterdam, waar hij

stadspensionaris was, eveneens. Rotterdamse geslachten als Groeninx van Zoelen, Van Zuylen van Nyevelt en de oudste tak bij Gevers hebben door huwelijk met een De Groot (of Cornets de Groot) uiteindelijk het genie Hugo als voorouder. Het geslacht Van Beresteijn (kasteel Maurick, Vught) eveneens.

Door zijn remonstrantse (tolerante) gezindheid was Hugo tegenstander van prins Maurits, die hem om deze reden liet veroordelen. Dit resulteerde in de levenslange gevangenschap op slot Loevestein. Maar zijn energieke vrouw Maria van Reigersberg bedacht, na bijna twee jaar hechtenis, de gewaagde ontsnapping met de boekenkist. Dit is beeldend beschreven in het portret over haar door Henk Nellen, dat zowel is verschenen bij 'Vrouwenlexicon' (online), als in '1001 Vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis' (2013).

Nederlands-Indië

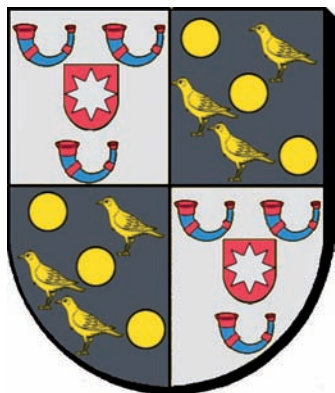
Afstammelingen van de regentenfamilie De Groot zijn geadeld. Deze tak is echter in 1995 uitgestorven. Daarnaast bestond er tot voor kort een tak, die zich niet in de

adel heeft laten opnemen, maar evengoed van Hugo de Groot afstamde. Beide takken zijn Cornets de Groot gaan heten. Toch bestaan er nog steeds nazaten van Hugo, eveneens met de naam Cornets de Groot, die vanuit Nederlands-Indië weer naar ons land zijn gerepatriëerd. Dit is de reden, om hen in deze rubriek te belichten.

Het was gangbaar dat Europeanen in Nederlands-Indië, waar zij meestal alleen (zonder vrouw) naartoe gingen, in concubinaat leefden met een inlandse 'njai'. Als er uit deze relatie een kind werd geboren, bestond er voor de vader de mogelijkheid om de pasgeborene aan te geven en te erkennen bij een ambtenaar, waardoor het kind juridisch een betere positie kreeg. De moeder hoefde in de verklaring slechts toe te stemmen. Zij deed daarmee echter tevens afstand van haar zoon of dochter, wat voor haar uiterst pijnlijk was. Op die manier werd een kind voor alle duidelijkheid nog niet geëcht. Aldus zijn er van zowel Hugo Frederik Cornets de Groot (Delft 1830 - Arnhem 1908), resident van de Padangse Bovenlanden, nakomelingen in ons land, als van jonkheer Willem August Cornets de Groot (Batavia 1866 - aldaar 1929). Laatstgenoemde had een zoon Piet (1903 - 1971) bij de inlandse vrouw Komot, met wie Willem zijn hele verdere leven samen bleef. Piet trouwde in Buitenzorg met Anna Haagsma. Zij kwamen met hun zoon Rudy (Rudolf Adriaan; 1929 - 1991) en dochter Louise naar Nederland. Rudy werd auteur, essayist en leraar. In zijn boek 'Intieme Optiek' (1973) schrijft hij op bladzijde 100-104 over zijn afkomst. Dit is ook via internet te lezen, omdat zoon Rutger het werk van zijn vader (Rudy) online heeft gezet: www.cornetsdegroot.com, zie tevens www.schrijversinfo.nl/cornetsdegrootra.html. Louise was met de auteur Heere Heeresma getrouwd. Enkele dochters van Rudy tenslotte hebben hun achternaam Cornets de Groot officieel aan hun kinderen doorgegeven. (Met dank voor deze gedetailleerde informatie aan dochter Saskia).

Cornets

De geslachtsnaam De Groot is volgens overlevering van voorouder Ermgaert of Ermpje (1493 - 1566) afkomstig, van een voormoeder dus. Zij was getrouwd met Cornelis Dirksz, die een telg zou zijn van het geslacht Cornets, dat weer een jongere tak vormt van het Huis des Baux, prinsen van Oranje. In de 16e eeuw werd dit reeds beweerd en later, vooral in de 18e eeuw, gold dit als waarheid. De aanleiding van deze verkeerde opvatting vormt het familiewapen De Groot, dat in de 16e eeuw uit onder meer drie hoorns en een ster bestaat. (Misschien is de hoorn als blaasinstrument ingegeven door de plaatsnaam Den Hoorn bij Delft). En een ander woord voor hoorn is cornet. De adellijke familie Van Karnebeek (oorspronkelijk Kernebeke) voert twee hoorns in het geslachtswapen en de graven Cornet de Ways-Ruart in België heeft er drie. (De grootmoeder van Delphine Boël, naar veler mening een natuurlijke dochter van koning Albert II, heeft als grootmoeder maternel gravin Pauline Cornet). Ook het wapen van het prinsdom Oranje bevat drie hoorns, zoals bijvoorbeeld de koninklijke 'standaard' laat zien op paleis Huis ten Bosch. Dit prinsdom was heel vroeger,

nog voor De Châlon en Van Nassau, eigendom van het Huis des Baux. En dit laatste Huis had inderdaad een ster als wapenembleem. Vervolgens vraagt men zich af, hoe de ster dan op het zegel van De Groot terecht is gekomen. Dit is er eenvoudig ingeslopen, omdat leden van de familie zich onderling wilden onderscheiden. Aan het wapen was door iemand een kleine ster toegevoegd, dat als een persoonlijk teken was bedoeld, wat nadien echter anders werd opgevat. Hugo de Groot liet overigens de hoorns en de ster ook achterwege, hij varieerde nog met zijn wapen. Maar latere generaties waren ervan overtuigd, in rechte lijn van Cornets af te stammen. Bij oudere delen van het rode boekje staat Cornets de

Groot daarom, vanwege de stamnaam, onder de letter C en pas meer recent onder de G. In de onlangs verschenen prachteditie 'Wapenregister van de Nederlandse adel' doet zich overigens een vergelijkbare aberratie voor. Terwijl daarin uitdrukkelijk wordt verklaard op stamnaam te indiceren, staat Van Oranje-Nassau van Amsberg er foutief onder de letter O in plaats van de A, waarmee Van Amsberg begint. Kennelijk vertroebelt Oranje ook hier de zin voor waarheid, zelfs nu nog.

Een beknopt artikel over Grotius is 'Mr. Hugo de Groot, stadspensionaris en internationaal bekend rechtsgeleerde', in G. Kok en F. Arnbak-d'Aulnis de Bourouill: Rotterdamse juristen uit vijf eeuwen (2009, gedeeltelijk online). Naast het uitvoerige standaardwerk door Henk Nellen (2007) blijft lezenswaardig A. Hallema: Hugo de Groot, het Delftsche orakel (1946).

Wordt vervolgd

Oorspronkelijk gepubliceerd:

Delftse families, in: Van Adel, Nieuwsbrief van de Nederlandse Adelsvereniging, 2014-II p. 26, (inleiding), 33-35 (van Beresteijn), 38-40 (Cornets de Groot) (www.oudeadel.nl)